

Kamil Majcher

ORCID: 0000-0003-2403-5614

kamilma@onet.pl

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

<https://doi.org/10.26366/PTE.ZG.2020.181>

Open Access, CC BY-NC-ND 4.0

Cytowanie: Majcher, K. (2020). Ekwadorski handel zagraniczny owocami jadalnymi w latach 2008-2018. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 7(13), 93-107, DOI: 10.26366/PTE.ZG.2020.181.

Ekwadorski handel zagraniczny owocami jadalnymi w latach 2008-2018

Abstrakt

Problematyka handlu zagranicznego w polskiej literaturze ekonomicznej jest stosunkowo często poruszana. Brakuje jednak publikacji o danej tematyce dotyczących Ekwadoru, dla którego handel zagraniczny produktami sektora rolno-spożywczego takimi jak owoce jadalne stanowi fundamentalne znaczenia gospodarcze. Ważnym i potrzebnym elementem badania handlu zagranicznego owocami jadalnymi Ekwadoru jest jego analiza w ujęciu towarowym i geograficznym, oraz ocena jego rozwoju na podstawie modelu handlu wewnątrzgałęziowego. Celem artykułu jest wykazanie zmian w handlu zagranicznym owocami jadalnymi Ekwadoru na podstawie analizy wyników handlowych w latach 2008-2018. Na potrzeby badania wykorzystano narzędzia w postaci Międzynarodowej Klasyfikacji Towarów (*Standard International Trade Classification – SITC*), indeks Grubela-Lloyda oraz wskaźniki: dynamiki zjawisk i udziału procentowego. Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że w latach 2008-2018 owoce i orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem olejów orzechowych) odnotowały wzrost udziału w podsegmencie „warzywa i owoce” odpowiednio o 4,58 p.p. (eksport) i 12,71 p.p. (import). Natomiast eksport głównego produktu handlowego – świeżych i suszonych bananów zdecydowanie się zdynamizował generując wzrost strumieni handlu na poziomie 96,22%. Analiza intensywności wymiany wewnątrzgałęziowej wykazała, iż w badanym okresie nie stanowiła głównej formy ekwadorskiego handlu zagranicznego owocami jadalnymi jak i sektora rolno-spożywczego ogółem. Świadczy o tym obliczony niski poziom indeksu Grubela-Lloyda na przestrzeni badanego okresu oraz zachodząca jego tendencja zniżkowa. W latach 2008-2018 odnotowano spadek indeksu na poziomie: 2,11 p.p. (owoce jadalne) i 20,60 p.p. (sektor rolno-spożywczy ogółem).

Słowa kluczowe: handel zagraniczny; handel wewnątrzgałęziowy; owoce jadalne; Ekwador.

Ecuador's foreign trade in edible fruit in 2008-2018

Abstract

The issue of foreign trade in Polish economic literature is relatively common. However, there are no publications on a given topic regarding Ecuador, for which foreign trade in agri-food products such as edible fruit is of fundamental economic importance. An important and necessary element of the study of foreign trade in Ecuador's edible fruit is the analysis of the assortment and geographical structure. Also the assessment of its development on the basis of the intra-industry trade model. The purpose of the article is to show changes in foreign trade in Ecuador's edible fruit based on the analysis of trade results in 2008-2018. Tools in the form of the International Classification of Goods – SITC, Grubel-Lloyd index, indicators of the dynamics of phenomena and percentage were used. The study showed that in the period under review, fruit and nuts, fresh and dried (excluding nut oils) recorded an increase in the share in the vegetables and fruits subsection by 4,58 p.p. (export) and 12,71 p.p. (import). On the other hand, the export of the main commercial product - fresh and dried bananas has

become more dynamic, generating an increase in trade flows of 96,22%. The analysis of the intensity of intra-industry trade showed that in the analyzed period it was not the main form of Ecuadorian foreign trade in edible fruit and the total agri-food sector. This is evidenced by the calculated low level of the Grubel-Lloyd index and its declining tendency. In the years 2008-2018 the index decreased at the level of: 2.11 p.p. (edible fruit) and 20.60 p.p. (total agri-food sector).

Key words: foreign trade; intra-industry trade; edible fruit; Ecuador.

JEL: F14, Q17.

Wstęp

Handel zagraniczny dla ekwadorskiej gospodarki stanowi fundamentalne znaczenie, w szczególności eksport produktów rolno-spożywczych. W latach 20. XX wieku główny produkt handlowy omawianego kraju stanowiło kakao, w kolejnych dziesięcioleciach banany. Również współcześnie ekwadorski eksport charakteryzuje się silną koncentracją towarową, a wyniki handlowe w zasadniczy sposób wpływają na dochód oraz stabilność polityczną w kraju (Ponce, 2005, s. 11). Według M.C. Vallejo (2006) i S. Vitali (2016) w latach 50. XX wieku ekwadorski sektor owoców jadalnych (w szczególności bananów) przeżywał fazę ekspansji stymulowany wzrostem cen na arenie międzynarodowej. Na początku lat 60. XX wieku na plantacjach bananów nastąpiła rekonwersja w wyniku uprawy nowej odmiany bananów - *Cavendish* - która wymagała znacznych inwestycji kapitałowych i znacznej specjalizacji. Współcześnie omawiany kraj jest jednym z głównych eksporterów i producentów bananów na świecie. A monokulturowa struktura eksportu jest jedną z przyczyn niestabilności dochodów eksportowych Ekwadoru (Rynarzewski, 2013, s. 71).

Handel zagraniczny traktowany jest jako siła napędowa rozwoju gospodarczego. Powyższe odnosi się zarówno do gospodarek krajowych – uczestników handlu, jak do całej gospodarki w ujęciu globalnym. Przede wszystkim handel zagraniczny wpływa na rozmiar PKB i jego strukturę (Jaszczyński, 2016, s. 275). Nie bez znaczenia pozostaje liberalizacja handlu zagranicznego, która prowadzi do rozwoju gospodarek państw uczestniczących w wymianie jak również do wzrostu ich konkurencyjności (Salecka, 2019, s. 70). Dotychczasowy kierunek przemian strukturalnych występujących w gospodarce światowej wskazuje, że sukcesywnie wzrastać będzie rola gałęzi gospodarki, zaawansowanych technologicznie. W konsekwencji, coraz większe znaczenie nabierają kwalifikacje (*know how*) oraz popyt na wykwalifikowaną siłę roboczą (Zajdel, 2016, s. 313). Przedmiotowy tekst dotyczy handlu zagranicznego Ekwadoru, który należy do grona krajów rozwijających się stanowiących we współczesnej gospodarce światowej najliczniejszą grupę państw (United Nations, 2019). Kraje te nadal specjalizują się głównie w produkcji tradycyjnej (produktach

rolnych, surowcach), której towarzyszy wysoka kapitałochłonność produkcji i inwestycje (Szopa i Pollok, 2017, s. 68). W związku z powyższym sektor rolny pozostaje jednym z najważniejszych sektorów ekwadorskiej gospodarki o czym świadczy wysoki indeks osób zatrudnionych w tej branży (w 2018 r.: 27,50%). Dla porównania w Unii Europejskiej ten sam indeks koncentracji jest o 23,30 p.p. niższy i wynosi 4,20% (World Bank, 2020). Za stan gospodarki Ekwadoru odpowiada nie tylko całkowity wolumen eksportu i importu towarów, lecz także struktura handlu, ponieważ to ona determinuje stopień rozwoju sekcji i działów gospodarczych, a zarazem jest jego wypadkową (Salamaga, 2017, s. 6).

Celem artykułu jest wykazanie zmian w handlu zagranicznym owocami jadalnymi Ekwadoru na podstawie analizy wyników handlowych w latach 2008-2018. Na potrzeby badania wykorzystano narzędzia w postaci Międzynarodowej Klasyfikacji Towarów (*Standard International Trade Classification – SITC*), indeks Grubela-Lloyda oraz wskaźniki: dynamiki zjawisk i udziału procentowego. Wybór tematyki i przedmiotu badań wynika z zainteresowań naukowo-badawczych autora oraz specyfiki gospodarki Ekwadoru. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w polskiej literaturze ekonomicznej badania empiryczne dotyczące handlu zagranicznego Ekwadoru posiadające zarówno walory poznawcze i aplikacyjne pozostają niezwykle rzadkie. W szczególności mając na uwadze prace naukowe w zakresie intensywności wymiany wewnątrzgałęziowej rozpatrywanej w perspektywie mezoekonomicznej (sektorowej). W związku z tym niniejszy artykuł stanowi próbę wypełnienia istniejącej luki. Ponadto problematyka poruszana w przedmiotowym tekście znajduje się wśród obszarów będących w sferze zainteresowania teoretyków i badaczy handlu zagranicznego. Natomiast wyniki niniejszych badań mogą zostać wykorzystane w praktyce (do celów decyzyjnych, prognostycznych). W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne pobrane z bazy danych: Comisión Económica para América Latina y el Caribe – CEPAL. W pierwszej części artykułu przedstawiono udział obszarów rolnych przypadających na poszczególne regiony Ekwadoru, w drugiej zaprezentowano rozmiary i dynamikę handlu zagranicznego owocami jadalnymi, w trzeciej i czwartej omówiono dekompozycję asortymentową i strukturę geograficzną eksportu i importu owoców jadalnych, natomiast w ostatnim fragmencie przedstawiono intensywność wymiany wewnątrzgałęziowej.

Udział obszarów rolnych przypadających na regiony

Republika Ekwadoru dzieli się na 24 jednostki administracyjne pierwszego rzędu określane jako prowincje (*provincias*). Przyporządkowane są do jednego z czterech głównych regionów geograficznych kraju: Costa, Sierra, Amazonia, Wyspiarski (INEC, 2020). Region Costa znajduje się na zachodzie kraju (wybrzeże Oceanu Spokojnego) i obejmuje 6 prowincji: El Oro, Esmeraldas, Guayas, Los Rios, Manabi, Santa Elena. W 2018 r. ich skumulowany względny udział w obszarach rolnych kraju wynosił 55,48% natomiast bezwzględny na poziomie 2,929 mln ha (zob. tab. 1). W tym regionie wpływ ekspansji rolniczej jest szczególnie zaznaczony. Nastąpiła bowiem prawie całkowita transformacja i konwersja obszarów naturalnych na obszary całkowicie poświęcone produkcji rolnej. Zjawisko to jest widoczne wzdłuż całego wybrzeża gdzie tradycja rolnicza sięga czasów kolonialnych (Vélez-Proaño, 2010, s. 93). Tym samym następuje niekontrolowany i nie zrównoważony wzrost powierzchni rolnych w kraju. Ponadto ich nierównomierne rozmieszczenie, które pogłębia dysproporcje społeczne (Carrión i Herrera, 2012, s. 88).

Tabela 1. Udział (w % i mln ha) obszarów rolnych Ekwadoru przypadających na regiony w 2018 r.

Region	Udział według regionów	
	w %	w mln ha
Costa	55,48	2,929
Sierra	32,10	1,695
Amazonia	12,15	0,641
Wyspiarski	0,00	0,000
Obszary o nieokreślonej przynależności*	0,27	0,014
Razem	100,00	5,279

* Las Golondrinas i El Piedrero, które nie stanowią odrębnych prowincji Ekwadoru, jednocześnie nie przynależą do pozostałych 24. Z tego względu ujmowane są odrębnie w dostępnym materiale statystycznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (INEC, 2020); (ESPAC, 2019, s. 7).

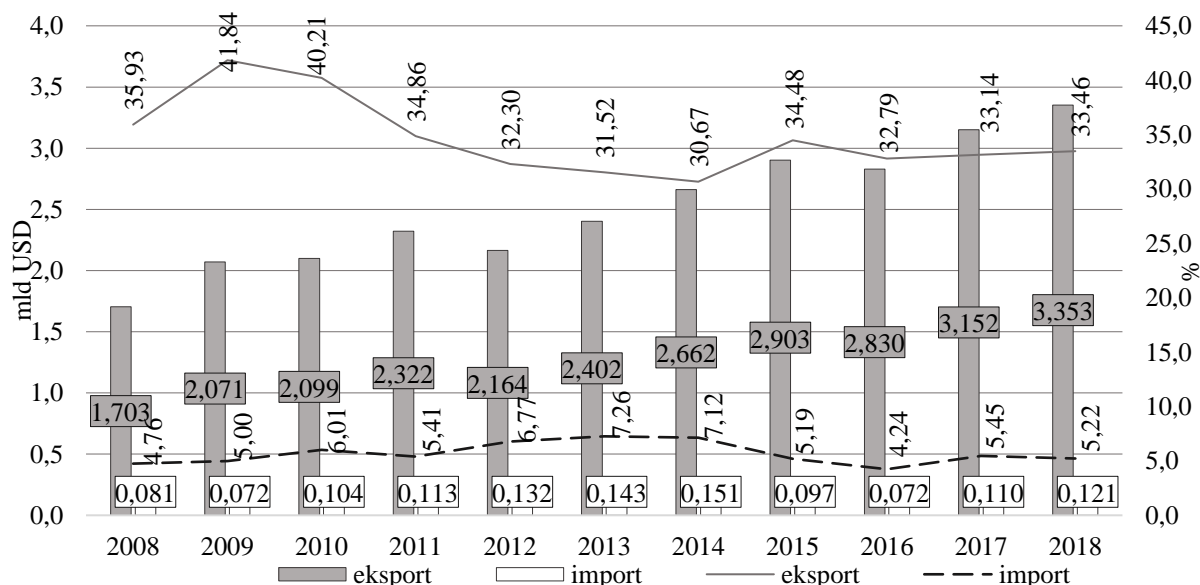
Region Sierra obejmuje znacznie więcej prowincji mianowicie 11: Azuay, Bolivar, Cañar, Carchi, Chimborazo, Cotopaxi, Imbabura, Loja, Pichincha, Santo Domingo de los Tsáchilas, Tungurahua, jednak jego udział kształtuje się na poziomie 32,10% (1,695 mln ha). W sumie regiony Costa i Sierra (17 z 24 prowincji) odpowiadają za uprawę 87,58% powierzchni rolnych Ekwadoru. W przypadku Amazonii (prowincje: Morona-Santiago, Napo, Orellana, Pastaza, Sucumbios, Zamora-Chinchipe) wskaźnik udziału wynosi znacznie mniej mianowicie 12,15% (0,641 mln ha). W regionie Wyspiarskim Ekwadoru (obejmuje wyspy Galápagos) nie kultywuje się rolnictwa tym samym udział oscyluje na poziomie 0,00%. Z kolei

udział obszarów o nieokreślonej przynależności (Las Golondrinas, El Piedrero) ustalono na 0,27% (0,014 mln ha).

Rozmiary i dynamika handlu zagranicznego owocami jadalnymi

Ekwador usytuowany jest w równikowej strefie klimatycznej charakteryzującej się występowaniem tropikalnych owoców jadalnych w naturalnym środowisku. Owoce tropikalne stanowią stosunkowo nową grupę w międzynarodowym handlu towarami. Wzrost znaczenia tych owoców jadalnych nastąpił dopiero od 1970 r. dzięki istotnym postępie w transporcie, polityce handlowej a także zmian preferencji konsumentów na ich korzyść. Szacuje się, że 99% produkcji owoców tropikalnych odbywa się w krajach rozwijających się, głównie uprawianych przez plantatorów, którzy zazwyczaj posiadają do mniej niż 5 ha gruntów (*Food Outlook...*, 2017, s. 69).

Zgodnie z danymi przedstawionymi na rysunku 1, w latach 2008-2018 udział eksportu owoców jadalnych (według SITC: owoce i orzechy, świeże i suszone z wyłączeniem olejów orzechowych) w eksporcie produktów rolno-spożywczych Ekwadoru w ujęciu względnym jest stosunkowo wysoki i oscyluje w granicach 30,67%-41,84%. W latach 2010-2014 udział omawianych towarów w strukturze eksportu produktów rolno-spożywczych cechował się wyraźną tendencją zniżkową. Natomiast w 2018 r. zmniejszył się w stosunku do 2008 r. o 2,47 p.p.

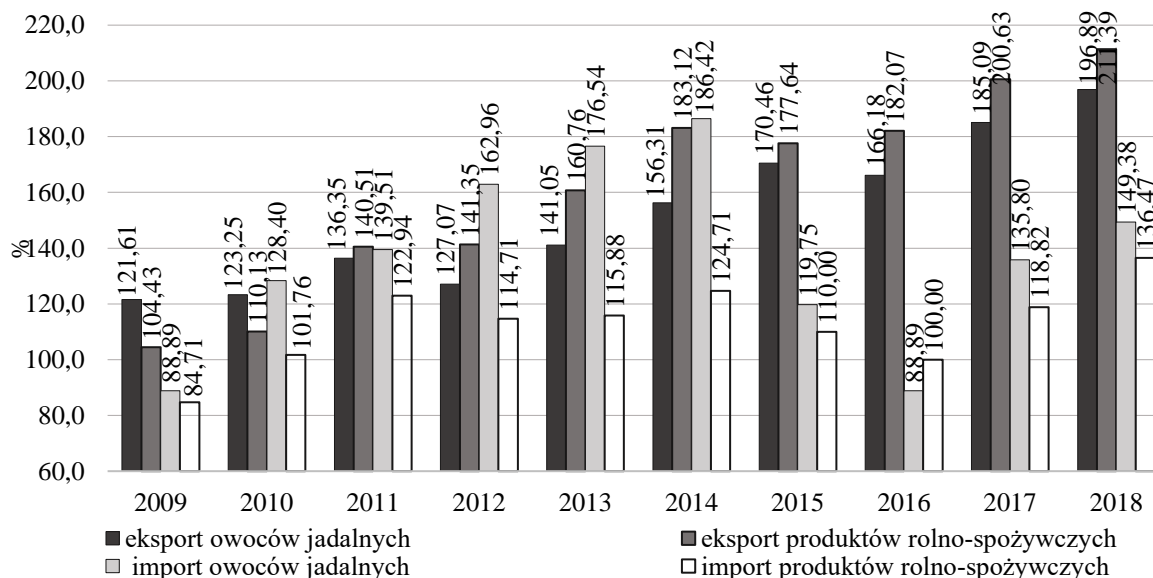

Rysunek 1. Udział (w % i mld USD) owoców jadalnych w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi Ekwadoru w latach 2008-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie (CEPAL, 2019).

W latach 2008-2018 następuje bezwzględny coroczny przyrost wielkości eksportu owoców jadalnych (z wył. 2012 r. i 2016 r.) w szczególności w 2009 r. (przyrost o 0,368 mld USD) i 2017 r. (przyrost o 0,322 mld USD). W badanym okresie również udział owoców jadalnych w imporcie produktów rolno-spożywczych podlegał wahaniom kształtując się w granicach 4,24%-7,26%. Warto zaznaczyć, że w latach 2009-2010 a następnie w latach 2012-2013 zarówno w ujęciu indeksowym jak i bezwzględnym następuje tendencja zwyżkowa w udziale wybranej grupy towarowej w imporcie rolno-spożywczym Ekwadoru. Natomiast o 0,040 mld USD wzrósł wolumen importu omawianych towarów w 2018 r. w stosunku do 2008 r.

Można stwierdzić, że eksport ekwadorskich owoców jadalnych na rynki zagranicnie w badanym okresie rozwijał się dynamicznie. Powyższe potwierdza wysoka wartość wskaźnika dynamiki w 2018 r. na poziomie 196,89% (niemal 2-krotny wzrost). Jednak na tle eksportu produktów rolno-spożywczych ogółem począwszy od 2012 r. eksport owoców wypada nieco mniej korzystnie. W ujęciu indeksowym eksport produktów rolno-spożywczych w 2018 r. cechuje się większą aktywnością od eksportu owoców jadalnych o 14,50 p.p. (zob. rys. 2).

Rysunek 2. Wartości wskaźnika dynamiki zmian (w %) dla handlu zagranicznym owocami jadalnymi i produktami rolno-spożywczymi Ekwadoru w latach 2009-2018 (100 = 2008 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (CEPAL, 2019).

W badanym okresie również import owoców jadalnych do Ekwadoru cechował się zmiennością i w 2018 r. nastąpił jego wzrost o 150% względem 2008 r. Natomiast szczególnie wzrost aktywności przedstawiony w ujęciu indeksowym zauważa się w 2014 r. na poziomie 187,50%. Wówczas wartość indeksu wypadła lepiej na tle importu produktów rolno-spożywczych, lecz także eksportu owoców jadalnych i produktów rolno-spożywczych. Ponadto

wyraźny wzrost zakupu omawianych dóbr na rynkach zewnętrznych potwierdzają indeksy dynamiki dla 2012 r. (162,50%) i 2013 r. (175,00%).

Eksport owoców jadalnych Ekwadoru

W latach 2008-2018 owoce jadalne stanowią dominującą pozycję w podsegmencie „warzywa i owoce” struktury ekwadorskiego eksportu (zob. tab. 2). W 2008 r. udział owoców jadalnych oscylował na poziomie 1,703 mld USD (87,74%). Główne owoce jadalne eksportowane przez Ekwador w badanym okresie na rynki zagraniczne to typowe tropikalne produkty:

- świeże i suszone banany
- świeże i suszone awokado, mango, guawa, mangostan

Tabela 2. Dekompozycja (w mld USD) eksportu owoców jadalnych i ich przetworów w Ekwadorze w latach 2008-2018

Podsegment SITC	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0.5	1,941	2,343	2,389	2,642	2,439	2,699	3,011	3,252	3,191	3,429	3,632
0.5.7	1,703	2,071	2,099	2,322	2,164	2,402	2,662	2,903	2,830	3,152	3,353
0.5.7.3	1,641	2,002	2,028	2,251	2,079	2,332	2,596	2,821	2,743	3,052	3,220
0.5.7.9.7	0,019	0,020	0,020	0,021	0,042	0,038	0,033	0,040	0,053	0,051	0,052
pozostałe	0,043	0,049	0,051	0,050	0,043	0,032	0,033	0,042	0,034	0,049	0,081
0.5.8	0,122	0,163	0,171	0,173	0,144	0,163	0,211	0,201	0,199	0,133	0,111
0.5.8.3	0,031	0,033	0,041	0,043	0,041	0,051	0,054	0,051	0,043	0,049	0,054
0.5.8.5	0,051	0,081	0,092	0,071	0,034	0,048	0,091	0,072	0,063	0,051	0,044
pozostałe	0,040	0,049	0,038	0,059	0,069	0,064	0,066	0,078	0,093	0,033	0,013

Objaśnienia: 0.5 – warzywa i owoce, 0.5.7 – owoce i orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem olejów orzechowych), 0.5.7.3 – banany, świeże i suszone, 0.5.7.9.7 - awokado, mango, guawa, mangostan, świeże i suszone, 0.5.8 – przetwory owocowe, 0.5.8.3 - dżemy, galaretki, marmolady, przeciera i pasty owocowe, 0.5.8.5 – soki owocowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (CEPAL, 2019).

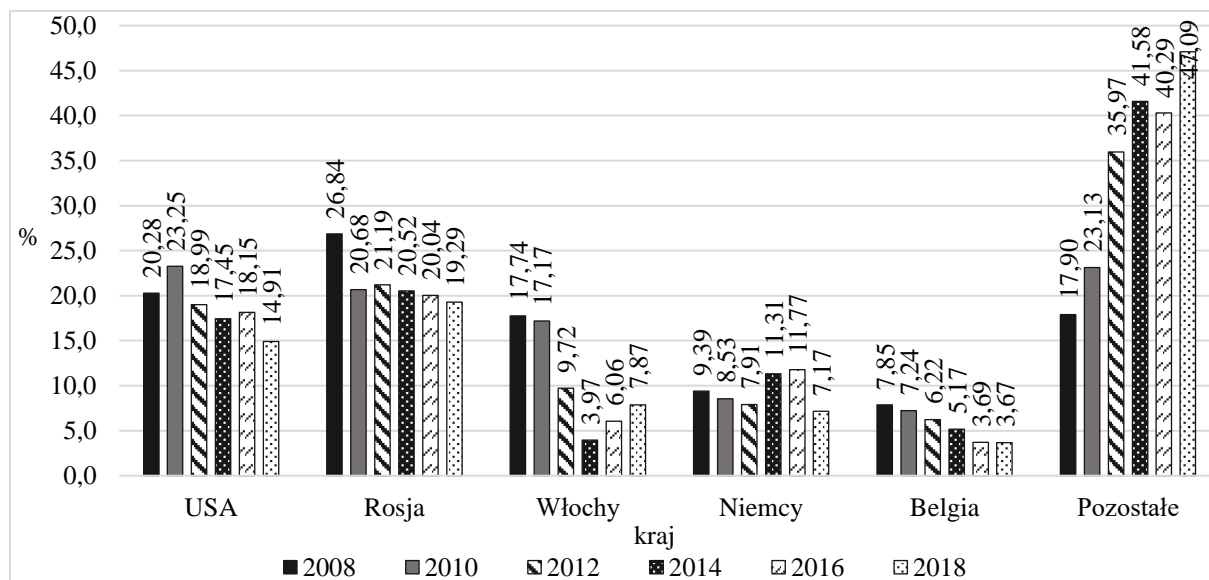
W 2008 r. eksport świeżych i suszonych bananów kształtował się na poziomie 1,641 mld USD co wówczas stanowiło 96,36% wszystkich owoców jadalnych sprzedanych poza granice kraju. Z wyjątkiem 2012 r. zauważa się coroczny przyrost wolumenu omawianego eksportu. W 2018 r. eksport tej grupy towarów oscylował na poziomie 3,220 mld USD co również stanowiło jej przeważający udział w strukturze eksportu owoców jadalnych (96,03%). Uprawa bananów w Ekwadorze w głównej mierze jest kultywowana w regionie Costa, w szczególności w jego trzech prowincjach: Los Rijos, El Oro, Guayas. W 2018 r. ich udział w produkcji omawianych towarów oscylował na poziomie 86,36% (5,7 mln ton) produkcji ogółem (ESPAC, 2018, s. 8). Wysoki udział świeżych i suszonych bananów wynika z faktu, iż działalność

produkcyjna bananów zawsze miała silny element społeczny w Ekwadorze. W przeszłości rząd podejmował działania interwencyjne mające na celu promowanie i rozwój małych i średnich plantacji bananów w kraju. W 1955 r. Utworzono Narodowe Stowarzyszenie Producentów Bananów regulujące kwestie związane z uprawą i produkcją bananów, zarówno do konsumpcji lokalnej, jak i na eksport. Stowarzyszenie miało prowadzić i rozwiązywać konflikty między producentami, eksporterami oraz zagranicznymi firmami. Najważniejsza zmiana w polityce rządu wobec sektora bananów nastąpiła w 1970 r. wraz z utworzeniem Narodowego Programu Bananowego. Jego głównym celem było uregulowanie wszystkich kwestii związanych z produkcją i komercjalizacją bananów (*Integrated Assessment of Trade...*, 2002, s. 82).

Ekwador w mniejszym stopniu wyspecjalizował się w eksporcie owoców jadalnych w formie przetworzonej takich jak: przetwory owocowe. W badanym okresie eksport omawianych produktów oscyluje w granicach 0,111-0,211 mld USD i obejmuje głównie:

- dżemy, galaretki, marmolady, przeciery i pasty owocowe
- soki owocowe

Strukturę geograficzną eksportu owoców jadalnych przedstawiono uwzględniając pięciu głównych partnerów handlowych. W 2008 r. i 2010 r. niniejszy eksport cechował się uzależnieniem od USA i Rosji, mianowicie łączny udział obu krajów stanowił odpowiednio 47,12%, 43,93%. W 2018 r. w stosunku do 2008 r. zauważa się jednak spadek udziału wszystkich głównych rynków zewnętrznych na rzecz pozostałych państw (zob. rys. 3).

Rysunek 3. Struktura geograficzna (w %) eksportu owoców jadalnych Ekwadoru w latach: 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018

Źródło: opracowanie własne (CEPAL, 2019).

Rosja będąca głównym odbiorcą omawianych produktów zmniejszyła swój udział o 7,55 p.p. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku USA (spadek o 5,37 p.p.), Włoch (spadek o 9,87 p.p.), Niemiec (spadek o 2,22 p.p.), Belgii (spadek o 4,18 p.p.). W związku z powyższym zauważa się znaczny wzrost udziału pozostałych państw z 17,90% w 2008 r. do poziomu 47,09% w 2018 r. (wzrost o 29,19 p.p.). Zwiększenie dywersyfikacji przestrzennej ekwadorskiego eksportu owoców jadalnych wynika z procesów internacjonalizacyjnych zachodzących w tym kraju. Stopniowe umiędzynarodowienie wciąż słabo zaawansowanej ekonomicznie gospodarki Ekwadoru przejawia się przede wszystkim w internacjonalizacji rynków towarowych [Pollok i Szopa, 2017, s. 58]. Wzrost powiązań handlowych wynikających z partycypacji w regionalnych ugrupowaniach integracyjnych oraz zniesienie ograniczeń handlowych wpływa w zasadniczy sposób na strukturę niniejszego eksportu.

Import owoców jadalnych Ekwadoru

W 2008 r. udział importu owoców jadalnych Ekwadoru w podsegmentie „warzywa i owoce” kształtował się na poziomie 50,31% (0,081 mld USD) natomiast w 2018 r. na poziomie 63,02% (0,121 mld USD) (zob. tab. 3). Przeprowadzona dekompozycja ekwadorskiego importu owoców jadalnych (podsegment: świeże i suszone owoce i orzechy z wyłączeniem olejów orzechowych) wykazała dominującą rolę następujących grup towarowych:

- orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem przeznaczonych na olej)
- świeże gruszki i pigwy
- owoce pestkowe

Tabela 3. Dekompozycja (w mld USD) importu owoców jadalnych i ich przetworów w Ekwadorze w latach 2008-2018

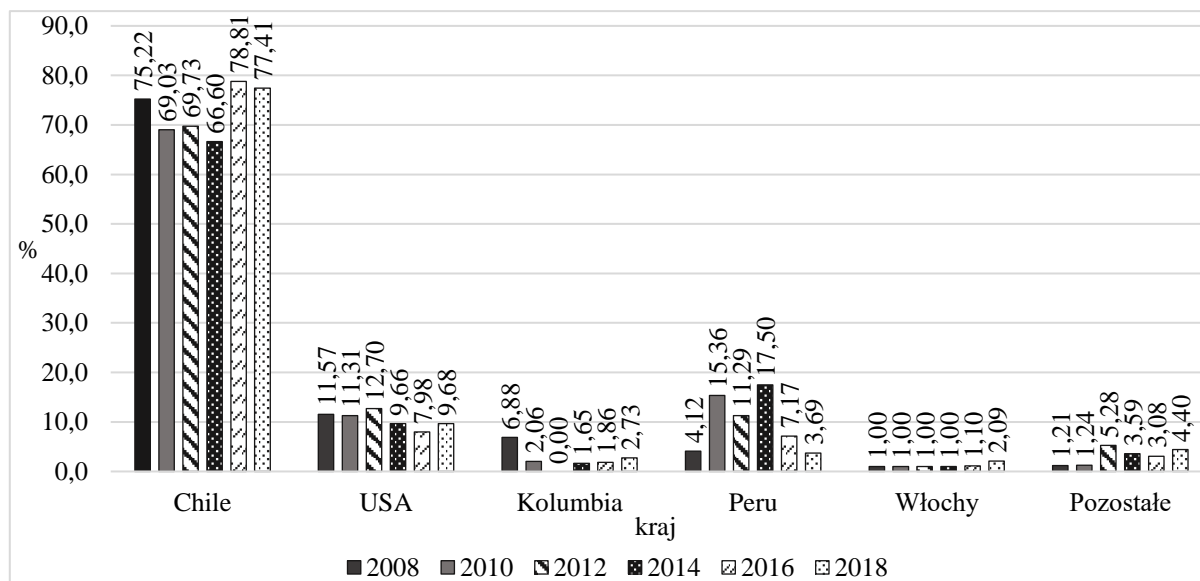
Podsegment SITC	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0.5	0,161	0,149	0,211	0,200	0,211	0,228	0,251	0,189	0,159	0,181	0,192
0.5.7	0,081	0,072	0,104	0,113	0,132	0,143	0,151	0,097	0,072	0,110	0,121
0.5.7.7	0,009	0,010	0,011	0,011	0,012	0,011	0,011	0,010	0,011	0,012	0,012
0.5.7.9.2	0,011	0,011	0,012	0,011	0,011	0,011	0,011	0,009	0,010	0,012	0,011
0.5.7.9.3	0,011	0,011	0,010	0,011	0,011	0,010	0,011	0,009	0,002	0,013	0,011
pozostałe	0,050	0,040	0,071	0,080	0,098	0,111	0,118	0,069	0,049	0,073	0,087
0.5.8	0,033	0,021	0,028	0,031	0,032	0,043	0,033	0,033	0,023	0,021	0,022
0.5.8.3	0,012	0,011	0,009	0,010	0,011	0,013	0,011	0,010	0,010	0,011	0,010
0.5.8.5	0,002	0,001	0,001	0,001	0,009	0,011	0,010	0,002	0,002	0,000	0,001
pozostałe	0,019	0,009	0,018	0,020	0,012	0,019	0,012	0,021	0,011	0,010	0,011

Objaśnienia: 0.5 – warzywa i owoce, 0.5.7 – owoce i orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem olejów orzechowych), 0.5.7.7 – orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem przeznaczonych na olej), 0.5.7.9.2 – świeże gruszki i pigwy, 0.5.7.9.3 – owoce pestkowe, 0.5.8 – przetwory owocowe, 0.5.8.3 - dżemy, galaretki, marmolady, przeciery i pasty owocowe, 0.5.8.5 – soki owocowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (CEPAL, 2019).

Za godny podkreślenia należy uznać fakt, że wszystkie trzy podsegmenty generują w latach 2008-2018 zdecydowanie niskie strumienie handlu oscylujące w granicach 0,010 mld USD. Ponadto w badanym okresie nie zauważa się istotnego powiększenia wartości importu omawianych pozycji. Z kolei w przypadku importu pozostałych owoców jadalnych następuje zintensyfikowanie wymiany handlowej – z 0,050 mld USD w 2008 r. do 0,087 mld USD w 2018 r. Natomiast wśród przetworów owocowych dominującą pozycję stanowiły: dżemy, galaretki, marmolady, przeciery i pasty owocowe. W całym okresie ich poziom oscylował w granicach 0,010 mld USD.

Interesująco przedstawia się struktura geograficzna importu owoców jadalnych w Ekwadorze. Mianowicie jest ona w głównej mierze zdominowana przez jednego dostawcę – Chile. Udział tego południowoamerykańskiego kraju oscyluje w granicach 66,60%-78,81% (zob. rys. 4).

Rysunek 4. Struktura geograficzna (w %) importu owoców jadalnych Ekwadoru w latach: 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie (CEPAL, 2019).

W badanym okresie następuje wzrost znaczenia Chile w eksporcie owoców jadalnych do Ekwadoru o 2,19 p.p. Gospodarka Chile pod koniec lat 70. XX w. przeszła głębokie reformy gospodarcze związane także z liberalizacją eksportu krajowego. Od wielu lat kraj ten stanowi największego eksportera świeżych owoców na Hemisferze Południowej, a w 2018 r. eksport

chilijskich owoców jadalnych oscylował na poziomie 5,960 mld USD (UNCTAD, 2020). Ponadto jako członek stowarzyszony z ugrupowaniem integracyjnym jakim jest Andyjski Wspólny Rynek (*Comunidad Andina - CAN*) posiada zwiększony dostęp do wspólnotowego rynku (w tym Ekwadoru, który stanowi członka CAN). Z kolei zakup przez Ekwador omawianych produktów na rynku USA uległ pomniejszeniu o 1,89 p.p. Zauważa się także znaczny spadek zakupu kolumbijskich owoców jadalnych (spadek o 4,15 p.p.), podobnie peruwiańskich (spadek o 0,43 p.p.). Włochy jako jedyny z pięciu głównych partnerów handlowych generują wzrost udziału w strukturze (wzrost o 1,09 p.p.). Udział pozostałych państw jest stosunkowo niski jednak ulega powiększeniu o 3,16 p.p.

Handel wewnątrzgałęziowy owocami jadalnymi i produktami rolno-spożywczymi ogółem

Handel wewnątrzgałęziowy to wymiana dobrami zróżnicowanymi należącymi do tej samej gałęzi przemysłu lub szerokiej grupy produktów. Tego rodzaju wymiana określana jest też jako handel dwukierunkowy (*two-way trade*) przejawiający się równoczesnym eksportem i importem tych samych produktów (Talar, 2012, s. 200). W przedmiotowym tekście zastosowano jeden z głównych wskaźników handlu wewnątrzgałęziowego mianowicie indeks H.G. Grubela i P.J. Lloyda (indeks G-L) zwanym także indeksem specjalizacji, który dla określonej *i*-tej gałęzi przyjmuje następującą postać (Grubel i Lloyd, 1971, s. 496):

$$GL_i = \frac{(X_i + M_i) - (X_i - M_i)}{X_i + M_i} \quad (1)$$

gdzie:

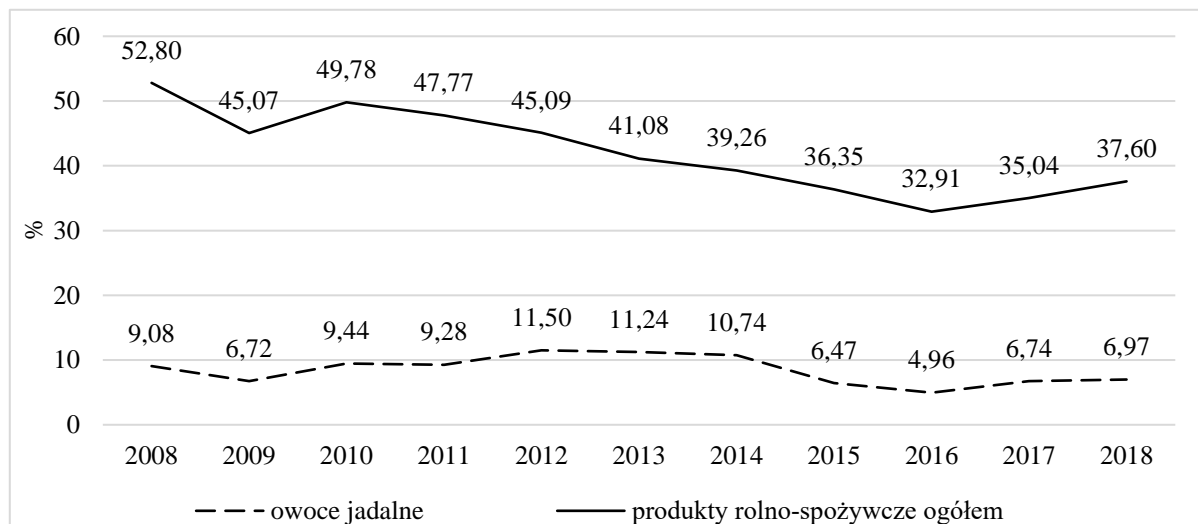
x_i - eksport produktów *i*-tej gałęzi (tutaj: 0.5.7 SITC; 0,1,4 SITC)

m_i - import produktów *i*-tej gałęzi (tutaj: 0.5.7 SITC; 0,1,4 SITC)

W przypadku gdy indeks G-L zmierza do 1 (lub 100%), wykazuje na udział handlu wewnątrzgałęziowego w całkowitych obrotach wybranego dobra, natomiast indeks zmierzający do 0 oznacza mały udział tego handlu w wymianie tym samym sugeruje duży udział wymiany międzygałęziowej (Zielińska-Głębocka, 2012, s. 76).

W badanym okresie indeks G-L w odniesieniu do handlu owocami jadalnymi (niski poziom agregacji – podsegment 0.5.7) w Ekwadorze cechował się stosunkowo niskim poziomem. Wartość współczynnika oscylowała w granicach 4,96%-11,50% (zob. rys. 5). Tym samym w przypadku badanego podsegmentu wymiana nie przejawiała charakteru wymiany wewnątrzgałęziowej, a raczej specjalizacji międzygałęziowej. Specjalizacja wewnątrzgałęziowa umożliwia kompleksowy rozwój gospodarki w przeciwieństwie do

międzygałęziowej, która prowadzi do znacznego uzależnienia od zagranicy (Talar, 2012, s. 201). Ponadto wymiana wewnątrzgałęziowa w handlu owocami jadalnymi zmalała z 9,08% w 2008 r. do 6,97% w 2018 r.

Rysunek 5. Indeks specjalizacji G-L (w %) w handlu owocami jadalnymi i produktami rolno-spożywczymi w Ekwadorze w latach 2008-2018

Źródło: opracowanie własne

Wartości indeksu G-L dla handlu produktami rolno-spożywczymi (wyższy poziom agregacji – segmenty 0,1,4 SITC) w Ekwadorze były zdecydowanie wyższe i kształtowały się w granicach 32,91% - 52,80%. Należy podkreślić, że w badanym okresie nastąpił spadek intensywności wymiany wewnątrzgałęziowej z 52,80% do 37,60% (spadek o 15,20 p.p.). Począwszy od 2016 r. indeks specjalizacji cechuje się tendencją wzrostową zarówno w przypadku handlu owocami jadalnymi, jak i artykułami rolno-spożywczymi. Za główne przyczyny rozwoju handlu wewnątrzgałęziowego uważa się postępujące procesy różnicowania się dóbr finalnych i dywersyfikacji popytu, podobieństwo gustów konsumentów, podobieństwo cen czynników produkcji, brak przeszkód w handlu międzynarodowym, geograficzne rozprzestrzenianie się produktów i procesów technologicznych, duże rozmiary rynku wewnętrznego (Molendowski, 2006, s. 75).

Podsumowanie

Ekwadorski handel zagraniczny owocami jadalnymi w latach 2008-2018 zdecydowanie się zdynamizował. Zarówno w przypadku eksportu i importu omawianej grupy produktów handlowych nastąpił wzrost wartości. Owoce i orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem olejów orzechowych) odnotowały wzrost udziału w podsegmencie „warzywa i owoce”

odpowiednio o 4,58 p.p. (eksport) i 12,71 p.p. (import). W przypadku importu owoców jadalnych nastąpił także wzrost udziału w imporcie produktów rolno-spożywczych o 0,46 p.p., z kolei udział eksportu zmalał o 2,47 p.p.

Na podstawie dokonanej dekompozycji eksportu i importu owoców jadalnych można stwierdzić, że sprzedaż omawianych produktów handlowych w latach 2008-2018 opierała się głównie na: świeżych i suszonych bananach. W ujęciu indeksowym stanowiły one około 96% eksportowanych produktów omawianego podsegmentu na rynki zewnętrzne. Z kolei w imporcie produktów rolno-spożywczych owoce jadalne nie odgrywały aż tak istotnej roli. W głównej mierze były to takie produkty jak: orzechy, świeże i suszone (z wyłączeniem przeznaczonych na olej), świeże gruszki i pigwy, owoce pestkowe, z permanentnie utrzymującą się wartością oscylującą w granicach 0,010 mld USD. Handel wewnątrzgałęziowy owocami jadalnymi oraz produktami rolno-spożywczymi ogółem w analizowanym wieloleciu w zasadzie się nie rozwinął. Gwałtowne zmniejszenie intensywności wymiany dwukierunkowej w przypadku całego sektora w 2009 r. oraz tendencja spadkowa w kolejnych latach mogła zostać podyktowana trwającym wówczas globalnym kryzysem ekonomiczno-finansowym.

Głównymi partnerami w eksporcie owoców jadalnych Ekwadoru były Rosja i USA. Zachodzące zmiany świadczą jednak o zdobywaniu przez Ekwador nowych rynków zbytu i wzroście znaczenia pozostałych partnerów handlowych. Współcześnie upowszechnienie się konsumpcyjnego modelu życia, naśladownictwo, standaryzacja wzorców popytowych pozwala na prawie nieograniczoną możliwość ekspansji handlowej na niejednokrotnie bardzo oddalonych od siebie rynkach towarowych (Dzun, 2013, s. 84). Stosunkowo mniejsze zmiany nastąpiły w strukturze geograficznej importu owoców jadalnych. Omawiane produkty handlowe kupowane były głównie z pobliskiego Chile (podobnie jak Ekwador kraj subregionu andyjskiego).

Ze względu na rozmiary, produkcja owoców jadalnych (w szczególności bananów) w Ekwadorze nie pozostaje bez wpływu na środowisko naturalne tego kraju. Jak wskazuje Michalczyk rolnictwo oddziałuje w sposób dwoisty na środowisko naturalne. Z jednej strony, współtworzy ono przyrodę, a z drugiej niekontrolowana lub niewłaściwa aktywność producentów rolnych niszczy je, wywołując także negatywne skutki pozaprzrodnicze (Michalczyk, 2017, s. 6). Dlatego dopełnieniem opracowania byłaby analiza dotycząca organicznej produkcji owoców jadalnych w Ekwadorze. W dalszej kolejności zasadne wydaje się podjęcie próby oceny potencjału eksportowego Ekwadoru w handlu zagranicznym sektora rolno-spożywczego (w szczególności owoców jadalnych). A więc ustalenie produktów

o największym potencjalnym eksporcie Ekwadoru do wiodących partnerów handlowych. Jak również krajów, których udział w strukturze geograficznej ekwadorskiego eksportu w badanym okresie uległ powiększeniu.

Bibliografia

Carrión D. i Herrera S. (2012), *Ecuador rural del siglo XXI*, Instituto de Estudios Ecuatorianos, Quito.

CEPAL (2019), *SIGCI – Sistema Gráfico de Comercio Internacional*, dostępny na: <https://sgo-win12-we-e1.cepal.org/dcii/sigci/sigci.html> (10.12.2019).

Dzun A. (2013), Globalizacja a współczesny handel międzynarodowy, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 139, 83-92.

FAO (2017), *Food Outlook Biannual Report on Global Food Markets*, dostępny na: <http://www.fao.org/3/a-I8080e.pdf> (10.12.2019).

FAO (2020), *Ecuador en una mirada*, dostępny na: <http://www.fao.org/ecuador/fao-en-ecuador/ecuador-en-una-mirada/es/> (10.01.2020).

Grubel H.G. i Lloyd P.J. (1971), The Empirical Measurement of Intra-Industry Trade, *The Economic Record*, 47(4), 494-517.

INEC (2019), *Encuesta de Superficie y Producción Agropecuaria Continua 2018*, dostępny na: https://www.ecuadorencifras.gob.ec/documentos/web-inec/Estadisticas_agropecuarias/espac/espac-2018/Boletin%20tecnico.pdf (10.12.2019).

INEC (2020), *Población y demografía*, dostępny na: <https://www.ecuadorencifras.gob.ec/censo-de-poblacion-y-vivienda/> (10.01.2020).

Jaszczyński M. (2016), Znaczenie handlu zagranicznego w rozwoju gospodarczym, *Zeszyty Naukowe PTE w Płocku. Nauki Ekonomiczne*, 23.

Leiva Ponce J. (2005), *Comercio exterior: alternativas para Ecuador*, Abya-Yala, Quito.

Michalczyk J. (2017), Znaczenie lokalnej żywności oraz krótkich łańcuchów dostaw w kształtowaniu zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Unii Europejskiej, *Ekonomia Międzynarodowa*, 17, 5-20.

Molendowski E. (2006), Handel wewnątrzgałęziowy krajów CEFTA z państwami Unii Europejskiej, *Gospodarka Narodowa. The Polish Journal of Economics*, 208(5-6), 75-92.

Pollok T. i Szopa B. (2017), *Ekonomia Globalna. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.

Rynarzewski T. (2013), Refleksje o dylematach wpływu handlu zagranicznego na rozwój gospodarczy krajów słabo zaawansowanych ekonomicznie, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 1.

Salamaga M. (2017), Ocena podobieństwa struktury towarowej handlu zagranicznego w krajach Unii Europejskiej, *Wiadomości statystyczne. The Polish Statistician*, 11.

Salecka E. (2019), Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce – polityka wolnego handlu, a protekcjonizm, *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 6(11), 69-79.

Talar S. (2012), Wewnątrzgałęziowa wymiana handlowa Polski w warunkach integracji, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 123.

UNCTAD (2020), *UNCTADSTAT, Data Center*, dostępny na: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (15.07.2020).

UNEP (2002), *Integrated Assessment of Trade Liberalization and Trade-Related Policies, UNEP Country Projects – Round II A Synthesis Report*, dostępny na: https://unep.ch/etu/publications/Synth_Ecuador.PDF (10.12.2019).

United Nations (2019), *World Economic Situation Prospects*, dostępny na: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP2019_BOOK-ANNEX-en.pdf (10.12.2019).

Vallejo M.C. (2006), *La estructura biofísica de la economía ecuatoriana*, Abya-Yala, Quito.

Vélez-Proaño C.X. (2010), *Aproximación a la dinámica espacial de la frontera agrícola en el Ecuador*, dostępny na: <http://repositorio.puce.edu.ec/bitstream/handle/22000/10267/TESIS-%20PUCE-%20V%c3%a9lez%20Proa%c3%b1o%20Carla.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (10.12.2019).

Vitali S. (2016), Agroindustria y precarización laboral en el sector bananero de Los Rios, Ecuador, *Revista Economía*, 68(107), 153-170.

World Bank (2020), *Employment in agriculture (% of total employment)*, dostępny na: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS?locations=EC> (10.01.2020).

Zajdel M. (2016), Przemiany trójsektorowej struktury zatrudnienia w polskiej gospodarce jako miernik rozwoju (wybrane aspekty), *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 3(4), 312-322.

Zielińska-Głębocka A. (2012), *Współczesna gospodarka światowa. Przemiany, innowacje, kryzysy, rozwiązania regionalne*, Wolters Kluwer, Warszawa.